

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

**Su klimatu susijusios informacijos
apie Lietuvos banko ne pinigų
politikos portfelius ataskaita**

2023 m.

Turinys

IŽANGA	4
VALDYSENA	4
StrategIJA	4
RiZIKOS VALDYMAS	5
RODIKLIAI IR TIKSLAI	5
1 lentelė. 2023 m. su klimatu susiję rodikliai (skliaustuose nurodytas duomenų prieinamumas)	8
1 pav. Portfelio dydis	9
2 pav. Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis.....	9
(CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	9
3 pav. WACI	9
4 pav. Anglies pėdsakas.....	9
5 pav. Anglies dvideginio intensyvumas	10
(CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	10
6 pav. Žaliųjų obligacijų dalis.....	10
2 lentelė. Su klimatu susijusių rodiklių pokyčiai nuo 2020 iki 2023 m.....	12
IŠVADOS	12
PRIEDAS.....	13
3 lentelė. 2022 m. su klimatu susiję rodikliai	13
4 lentelė. 2021 m. su klimatu susiję rodikliai	14
5 lentelė. 2020 m. su klimatu susiję rodikliai	15
6 lentelė. 2020–2023 m. su klimatu susiję rodikliai, pagrįsti 3 lygio ŠESD emisijomis	16
(skaičius po kiekvienu rodikliu rodo duomenų prieinamumą).....	16
Vidutinis svertinis anglies dvideginio intensyvumas	17
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis.....	17
Anglies pėdsakas.....	17
Anglies dvideginio intensyvumas.....	17
Žaliųjų obligacijų dalis fiksuotųjų pajamų portfeliuose pagal ICMA žaliųjų obligacijų principus	17
Išmetamų ŠESD paskirstymo metodų, norminimo veiksnių ir priskyrimo veiksnių suvestinė	18

ĮŽANGA

Lietuvos bankas ir Eurosistema yra pasiryžę prisidėti sprendžiant klimato kaitos problemas: valdyti su klimatu susijusias rizikas, padėti sklandžiai pereiti prie anglies dvideginio neišskiriančios ekonomikos ir mažinti poveikį aplinkai. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas siekia užtikrinti didesnę valdomo investicijų portfelio rizikų, susijusių su klimato kaita, ir portfelio poveikio klimatui skaidrumą.

2023 m. kovo mėn. Lietuvos bankas pirmą kartą paskelbė su klimato kaita susijusių ne pinigų politikos portfelių finansinę informaciją. Tai yra antroji metinė ataskaita apie turto, kuris valdomas ne pinigų politikos tikslais, anglies pėdsaką. Ši ataskaita – tai pirmą kartą Eurosistemos bendrai atskleidžiamos su klimato kaita susijusios finansinės informacijos dalis. Atskleidžiama informacija didina informuotumą ir supratimą apie klimato rizikas visame finansų sektoriuje, skatina informacijos atskleidimo praktikos suderinamumą, padeda siekti Europos Sąjungos (ES) keliamų neutralaus poveikio klimatui tikslų ir pereiti prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos.

Informacijos atskleidimo formatas nustatytas bendromis Eurosistemos pastangomis, daugiausia dėmesio skiriant su pinigų politika nesusijusiems portfeliams. Jį nustatant, atsižvelgta į Su klimatu susijusios finansinės informacijos atskleidimo darbo grupės (angl. *Task Force on Climate-Related Financial Disclosures*, TCFD), Finansinės anglies dioksido apskaitos bendrijos (angl. *Partnership for Carbon Accounting Financials*, PCAF) ir centrinių bankų bei priežiūros institucijų Finansų sistemos žalinimo tinklo (angl. *Network for Greening the Financial System*, NGFS) rekomendacijas. Pamažu, didėjant su klimatu susijusių duomenų prieinamumui ir su klimato kaita susijusių rizikų valdymo patirčiai, atskleidimo formatas bus peržiūrimas ir tobulinamas.

Ataskaita sudaryta pagal TCFD rekomendacijas, apimančias keturias temas, – valdyseną, strategiją, rizikos valdymą bei rodiklius ir tikslus.

VALDYSENA

Klimato tvarumas yra viena iš Lietuvos banko strateginių krypčių. 2022 m. įsteigtas Klimato kaitos centras siekia didinti žalumą ir mažinti su klimato kaita susijusias rizikas visose Lietuvos banko atsakomybės srityse, įskaitant, be kitų dalykų, finansinį stabilumą ir užsienio atsargų valdymą.

Mūsų investavimo politikos rekomendacijose, be įprastų atsargų investavimo principų, t. y. saugumo, likvidumo ir gražos, nustatyti ir su klimatu susiję aspektai. Strateginę investicijų struktūrą, su klimatu susijusias investavimo strategijas ir tikslus tvirtina Lietuvos banko valdyba, o praktiškai šiuos principus įgyvendina Rinkos operacijų departamentas.

STRATEGIJA

Prisidėdamas prie Paryžiaus susitarimo įgyvendinimo, Lietuvos bankas savo finansinio turto portfelį siekia derinti su ES keliamu ilgalaikiu išmetamo anglies dvideginio mažinimo tikslu. Siekiant šio tikslo, būtina atsižvelgti į metodines ir duomenų patikimumo problemas, taip pat suderinamumą su kitais principais ir tikslais.

2022 m. Lietuvos bankas pradėjo įgyvendinti tvarumo strategiją investicijoms į akcijas. Pagrindinis šios strategijos tikslas – pagerinti su klimatu susijusias investicijų savybes (pvz., sumažinant su naftos ir anglies verslu susijusių riziką), iš esmės nekeičiant jų finansinės rizikos ir gražos savybių. Strategija bus reguliariai peržiūrima ir, atsižvelgiant į su klimato kaita susijusias tikslus, koreguojama.

Įgyvendindamas 2023–2025 m. žalumo strategiją, Lietuvos bankas įgyvendins teminę poveikį darančią investavimo strategiją, kuria bus siekiama didinti žaliąsias investicijas į tas turto klases, kuriose tokios investicijos yra įmanomos. Svarstomos galimybės klimato kaitos aspektus įtraukti ir į kitų turto klasių investavimo strategijas.

RIZIKOS VALDYMAS

Nustatydamas, vertindamas ir mažindamas su klimatu susijusią riziką, Lietuvos bankas, kaip ir visa Eurosistema, taiko TCFD rekomendacijas ir terminologiją. Galima skirti dviejų rūšių riziką: pereinamojo laikotarpio rizika ir fizinė rizika. Pereinamojo laikotarpio rizika susijusi su ekonominių pasekmių, lemiamų perėjimo prie mažai anglies dvideginio išskiriančių technologijų ekonomikos, tikimybe ir poveikiu. Fizinė rizika susijusi su ekstremalių klimato reiškinių ar stichinių nelaimių tikimybe ir žala. Kadangi klimato kaita daro įtaką tiek makroekonominiams, tiek mikroekonominiams veiksniams, finansų rinkoms tenka svarbus vaidmuo perteikti tą poveikį rinkos dalyviams per finansinio turto kainas. Jei kalbėtume apie bendrovių obligacijas ir akcijas, tai jų kainoms kyla ir reputacijos ar su klimato kaita susijusių teisminių ginčų rizika.

Valdydamas galimą su klimato kaita susijusių rizikų kiekybinį poveikį su pinigų politika nesusijusiems portfeliams, Lietuvos bankas laikosi holistinio požiūrio. Su klimatu susijusios rizikos įtraukiamos į rizikos valdymo procesą, bet jos nesudaro naujos rizikos kategorijos, veikiau išplečia jau esančias kategorijas, pavyzdžiui, kredito ir rinkos riziką. Taigi, taikomas principas „iš apačios į viršų“, o su klimato kaita susijusios rizikos vertinamos kaip finansinę riziką didinantis veiksnys. Todėl finansinio turto sąsajų su klimato kaitos rizikomis vertinimas, pasitelkiant su klimatu susijusius rodiklius, yra esminė mūsų rizikos valdymo metodo dalis.

RODIKLIAI IR TIKSLAI

Šiame skyriuje, taikant TCFD sukurtą metodiką, pristatomi su klimato kaita susiję Lietuvos banko finansinio turto portfelių rodikliai ir tikslai. Čia atskleidžiama informacija apskaičiuota remiantis tais pačiais duomenų šaltiniais ir metodika, kuriais grindžiama ir kitų Eurosistemos narių atskleidžiama bendra informacija.

RODIKLIAI

Pagrindiniai Eurosistemoje taikomi su klimatu susijusios informacijos atskleidimo rodikliai yra vidutinis svertinis anglies dvideginio intensyvumas (angl. *Weighted average carbon intensity*, WACI), bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis ir anglies pėdsakas. Finansinio turto savininkams TCFD rekomenduoja taikyti visus tris rodiklius. Sunorminti rodikliai (pvz., WACI ir anglies pėdsakas) ir absoliutūs rodikliai (pvz., bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis) vieni kitus papildo ir užtikrina aukštą portfelių su klimato kaita susijusios rizikos ir poveikio klimatui skaidrumo lygį. Visiems trims rodikliams skaičiuoti taikomi standartizuoti metodai, plačiai taikomi visame finansų sektoriuje teikiant su klimato kaita susijusias ataskaitas.

WACI rodiklis parodo, kokį poveikį portfeliui daro daug anglies dvideginio išskiriantys emitentai, šį poveikį skaičiuojant CO₂ ekvivalento¹ tonomis milijonui eurų pajamų, jei tai privačiojo sektoriaus emitentai, arba bendrajam vidaus produktui (BVP), valdžios sektoriaus vartojimo išlaidoms ar vienam gyventojui, jei tai viešojo sektoriaus emitentai. Kiekvieno emitento anglies dvideginio intensyvumas apskaičiuojamas norminant jo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį pagal ekonominio aktyvumo rodiklį. Tada portfelio WACI rodiklis apskaičiuojamas sudedant kiekvieno emitento anglies dvideginio intensyvumą proporcingai pagal atitinkamą investicijų dalį portfelyje. WACI yra pagrindinis Eurosistemos atskleidžiamos su klimatu susijusios finansinės informacijos rodiklis. Didelis duomenų prieinamumas, duomenų norminimas ir plačiai paplitęs rodiklio taikymas finansų sektoriuje užtikrina portfelių palyginamumą tiek tarpusavyje, tiek laiko atžvilgiu. WACI išreiškia išorinę perspektyvą (finansinę svarbą), kuri yra su klimato kaita susijusios pereinamojo laikotarpio rizikos poveikio portfeliui rodiklis.

Bendro išmetamo anglies dvideginio kiekio rodiklis leidžia kiekybiškai įvertinti su portfeliu susijusį išmetamų ŠESD kiekį, jis skaičiuojamas kaip CO₂ ekvivalentas tonomis. Išmetamų ŠESD kiekis vertinamas pagal

¹ Anglies dvideginio ekvivalentas (arba CO₂ ekvivalentas) – metrinės sistemos matas, naudojamas įvairių šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijoms palyginti pagal galimą poveikį visuotiniam atšilimui (angl. *global warming potential*), kitų dujų kiekį perskaičiuojant į lygiavertį anglies dvideginio kiekį, kurio galimas poveikis visuotiniam atšilimui yra toks pats.

investuotojo indėlį į bendrą emitento kapitalo struktūrą (įmonės vertę, įskaitant pinigines lėšas, jei tai privačiojo sektoriaus emitentai, ir BVP, jei tai viešojo sektoriaus emitentai) ir sumuojamas, taip nustatant bendrą absoliutų portfelio išmetamų ŠESD kiekį. Šiuo rodikliu grindžiami susiję sunorminti rodikliai, tokie kaip anglies pėdsakas. Jis parodo „vaizdą iš vidaus“ (su klimatu susijusį reikšmingumą), kuris yra portfelio poveikio klimatui rodiklis. Kadangi šis rodiklis nėra sunormintas, galimybė palyginti skirtingų portfelių rodiklius ar jų perspektyvą yra ribota, pagrindinis veiksnys yra portfelio dydis. Norint panaikinti šį trūkumą ir susidaryti visapusiškesnį vaizdą apie portfelio išmetamų ŠESD kiekį, būtina atskleisti informaciją ir apie anglies pėdsaką. Anglies pėdsakas normalizuoja su portfeliumi susijusį bendrą absoliutų išmetamų ŠESD kiekį pagal portfelio rinkos vertę. Jis išreikštas CO₂ ekvivalento tonomis investuotam milijonui eurų, ir tai užtikrina skirtingo dydžio portfelių palyginamumą tiek vienas su kitu, tiek laiko požiūriu. Išsamesnė informacija apie rodiklių apskaičiavimą pateikiama priede.

Šiuo metu Eurosistemoje taikomas su klimatu susijusios informacijos atskleidimas grindžiamas 1 lygio (tiesiogiai išmetamų) ir 2 lygio (netiesiogiai išmetamų, susijusių su energijos suvartojimu) ŠESD kiekiais. Nors dažnai didžiausią emitento išmetamų ŠESD dalį sudaro 3 lygio (netiesiogiai išmetamų, nesusijusių su energijos vartojimu) ŠESD, šio rodiklio skaičiavimas vis dar kelia metodinių problemų (dviguba išmetamų dujų apskaita, didelė modeliais įvertintų ŠESD dalis ir pan.). Pirmą kartą priede pateikiami tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijų, įmonių obligacijų, turtu užtikrintų obligacijų ir akcijų rodikliai, pagrįsti 3 lygio ŠESD, tačiau jie neapartami pagrindiniame tekste.

Investuotojams, investuojantiems į įvairias turto klases, beveik neįmanoma išvengti dvigubos išmetamų ŠESD kiekio apskaitos, nes įmonių, viešojo sektoriaus institucijų ir vyriausybių išmetamų ŠESD kiekis tarpusavyje susijęs. Siekiant sumažinti dvigubos apskaitos problemą, įtraukiami skirtingi viešojo sektoriaus emitentų išmetamų ŠESD paskirstymo metodai. Tačiau dviguba išmetamų ŠESD apskaita – natūralus su klimatu susijusių finansinių ataskaitų elementas.

Dėl išmetamų ŠESD paskirstymo viešojo sektoriaus emitentams metodikos tebediskutuojama. Daugiausia dėmesio skiriama klausimui, už kurį išmetamų ŠESD kiekį šalis yra atsakinga: už jos teritorijoje išmetamų ŠESD kiekį (gamyba), su vidaus vartojimu susijusių ŠESD kiekį (vartojimas) ar su valdžios institucijomis ir valdžios sektoriaus vartojimo išlaidomis susijusių ŠESD kiekį (valdžios sektorius). Eurosistemoje nutarta visus tris išmetamų ŠESD paskirstymo metodus atskleisti atskirai, taip siekiant užtikrinti kuo didesnę skaidrumą ir kiek įmanoma atsižvelgti į anglies dvideginio „nutekėjimo“ (verslo procesų, kuriems reikia daug energijos, perdavimas šalims, kuriose galiojantys išmetamų ŠESD kiekio apribojimai yra švelnesni) ir dvigubos išmetamų ŠESD apskaitos problemą.

Dažniausiai taikomas skaičiavimo pagal gamybą metodas. Jį, pavyzdžiui, taiko Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija (angl. *Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC). Juo grindžiami nacionaliniu lygmeniu nustatomi įpareigojantys veiksmai (angl. *Nationally Determined Contributions*) ir šalys įpareigojamos atsiskaityti už jų teritorijoje išmetamą ŠESD kiekį (teritorinė perspektyva), kuriam jos gali daryti įtaką vidaus įstatymais ir vykdoma politika. Tačiau, taikant gamybos metodą, išmetamų ŠESD kiekis skaičiuojamas du kartus (nes į jį įtraukiamas įmonių išmetamų ŠESD kiekis) ir nesprendžiamas anglies dvideginio „nutekėjimo“ klausimas.

Šioje ataskaitoje, kalbant apie viešojo sektoriaus emitentus, duomenys apie gamybos metu išmetamą ŠESD kiekį pateikiami tiek įtraukiant, tiek neįtraukiant žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (angl. LULUCF) poveikio.

Taikant skaičiavimo pagal vartojimą metodą, šalys atsako už išmetamų ŠESD kiekį, susidarantį dėl vidaus paklausos. Jos įskaičiuoja su importu susijusį išmetamų ŠESD kiekį ir neįskaičiuoja su eksportu susijusio išmetamų ŠESD kiekio, taip spręsdamos anglies dvideginio nutekėjimo problemą. Tačiau šis metodas nepadedą spręsti dvigubos apskaitos problemas, ir skaičiavimo metodika yra sudėtinga – reikia išsamios

informacijos apie tarptautinės prekybos srautus. Dėl sudėtingumo šis metodas taikomas rečiau negu su gamyba susijęs metodas.

Taikant skaičiavimo pagal valdžios sektorių metodą, visas dėmesys skiriamas ŠESD, susijusioms su valdžios sektoriui priklausančiais pastatais, transporto priemonėmis, energijos suvartojimu, taip pat netiesiogiai išmetamomis ŠESD, susijusiomis su valdžios sektoriaus vartojimo išlaidomis, subsidijomis ir investicijomis. Nors šis metodas dvigubos apskaitos problemą mažina, jis gerokai kritikuojamas dėl siauros taikymo srities.

Su klimatu susijusius duomenis, kuriais grindžiami mūsų skaičiavimai, teikia du specializuoti duomenų teikėjai („Institutional Shareholder Services“ ir „Carbon4Finance“). Juos Eurosystema atrinko viešųjų pirkimų konkurso būdu, įvertinusi atskleidžiamų duomenų kokybę ir aprėptį. Finansiniai duomenys yra surinkti iš įvairių vidaus ir išorės viešų ir neviešų duomenų šaltinių. Kadangi išmetamų ŠESD kiekio ir finansiniai duomenys gaunami pavėluotai, teikiant su klimatu susijusių rodiklių ataskaitas už naujausius laikotarpius, pasitelkus geriausią rinkos praktiką, tenka sieti skirtingų ataskaitinių metų duomenis. Kai bus gauta naujų duomenų, kitose ataskaitose rodikliai bus atnaujinti.

Šioje ataskaitoje anglies dvideginio intensyvumas ir žaliųjų obligacijų dalis pateikiami kaip papildomi rodikliai. Žaliųjų obligacijų dalis atitinka portfelio žaliųjų obligacijų (apibrėžtų pagal Tarptautinės kapitalo rinkos asociacijos (angl. *International Capital Market Association*, ICMA) standartus) dalį, palyginti su bendru portfelio dydžiu. Išsamesnė informacija apie rodiklių skaičiavimą pateikiama priede.

Su klimatu susiję 2023 m. Lietuvos banko finansinio turto rodikliai (remiantis 1 ir 2 lygio ŠESD) pagal turto klases pateikti 1 lentelėje. 2020–2022 m. rodikliai pateikti priedo 3–5 lentelėse.

1 lentelė. 2023 m. su klimatu susiję rodikliai
(skliaustuose nurodytas duomenų prieinamumas)

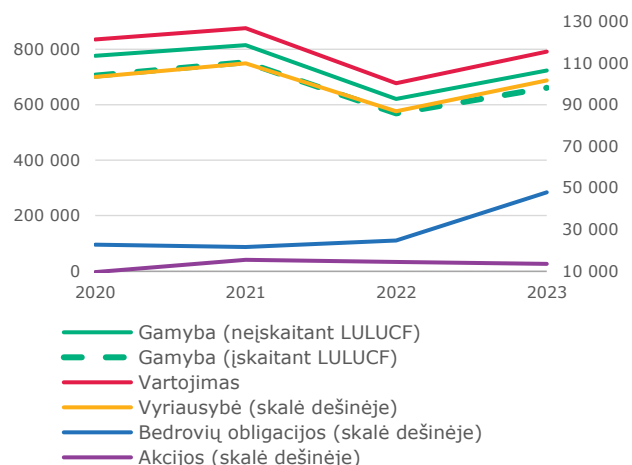
	Viešasis sektorius				Privatusis sektorius				
	vyriausybių ir viešojo sektoriaus institucijų obligacijos				iš viso	tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos	bendrovių obligacijos	turtu užtikrintos obligacijos	akcijos
	gamyba		vartojimas	vyriausybė					
	neįskaitant LULUCF	įskaitant LULUCF							
Portfelio dydis (mlrd. Eur)	2,9				2,0	0,4	1,1	0,0	0,5
WACI (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	249 (100 %)	228 (100 %)	18 (100 %)	261 (100 %)	61 (94 %)	0 (85 %)	74 (95 %)	2 (100 %)	79 (99 %)
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	723 376 (100 %)	661 622 (100 %)	791 088 (100 %)	101 643 (100 %)	61 461 (94 %)	3 (85 %)	47 898 (95 %)	12 (100 %)	13 549 (99 %)
Anglies dvideginio pėdsakas (CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	249 (100 %)	228 (100 %)	273 (100 %)	35 (100 %)	35 (94 %)	0 (85 %)	52 (95 %)	0 (100 %)	29 (99 %)
Anglies dvideginio intensyvumas (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	249 (100 %)	228 (100 %)	18 (100 %)	231 (100 %)	109 (94 %)	0 (85 %)	112 (95 %)	2 (94 %)	111 (99 %)
Žaliųjų obligacijų dalis	0,0 % (100 %)				6,5 % (100 %)	0,94 % (100 %)	8,4 % (100 %)		

1 pav. pavaizduota Lietuvos banko finansinio turto dydžio ir struktūros raida; 2–5 pav. – Lietuvos banko finansinio turto su klimatu susijusių rodiklių raida pagal turto klases, susijusias su didelėmis ŠESD emisijomis; 6 pav. – žaliųjų obligacijų dalis (apibrėžta pagal ICMA standartus), palyginti su bendru obligacijų dydžiu.

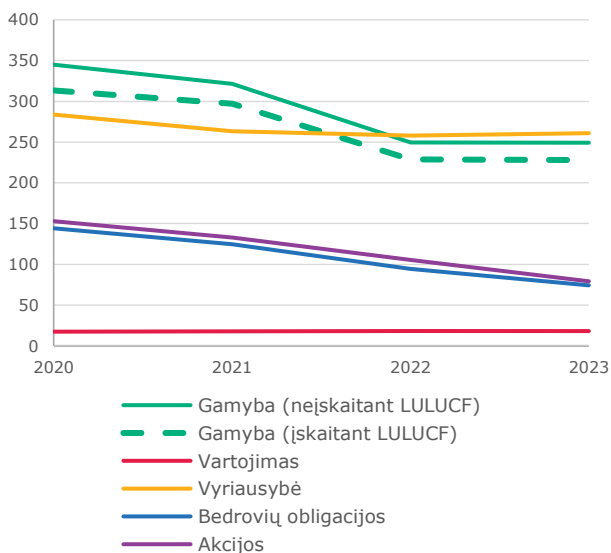
1 pav. Portfelio dydis

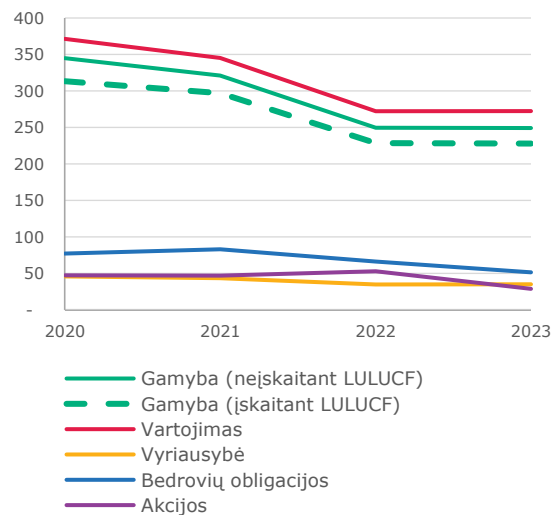
2 pav. Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (CO₂ ekvivalentas, tonomis)

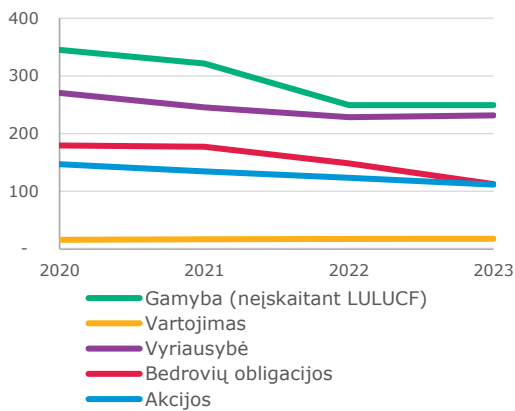
3 pav. WACI (CO₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)

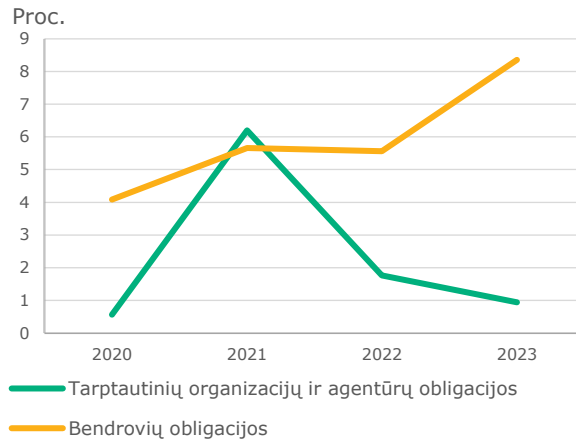
4 pav. Anglies pėdsakas (CO₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)

5 pav. Anglies dvideginio intensyvumas
(CO₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur,
tonomis)

6 pav. Žaliųjų obligacijų dalis

Per ataskaitinį laikotarpį stebimas investicijų į viešojo sektoriaus subjektus išmetamų ŠESD akivaizdus mažėjimas. Tai rodo į šią ataskaitą įtrauktų normalizuotų rodiklių – WACI ir anglies pėdsako, skaičiuojamų pagal visus tris išmetamų ŠESD paskirstymo metodus, mažėjimas. Tokiai tendencijai didžiausią įtaką turėjo sumažėjusios investicijos į daug anglies dvideginio išmetančių šalių vyriausybės obligacijas. Be to, tokios šalys, kaip JAV, Kanada ir Jungtinė Karalystė, yra pasiryžusios laipsniškai mažinti anglies dioksido išmetimą savo ekonomikoje ir yra pasirašiusios Paryžiaus susitarimą. 2023 m. bendro išmetamo anglies dvideginio kiekio padidėjimui didžiausią įtaką turėjo padidintas portfelio dydis. 2023 m. pabaigoje žaliųjų tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijų dalis (palyginti su visomis portfelyje esančiomis tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijomis) sudarė 0,9 %, o žaliųjų obligacijų dalis, palyginti su visomis bendrovių obligacijomis, per ataskaitinį laikotarpį padidėjo nuo 4,1 iki 8,4 proc.

TIKSLAI

Tiksiai – svarbi su klimatu susijusios finansinės informacijos atskleidimo dalis. Jie padeda mažinti su klimato kaita susijusias portfelių rizikas, valdyti su klimato kaita susijusias galimybes ir turimo turto poveikį klimatui. Lietuvos bankas sieks, kad su pinigų politika susijęs Lietuvos banko finansinis turtas kuo greičiau ir ne vėliau kaip iki 2050 m. taptų neutralus klimatui. Šis įsipareigojimas atitinka Paryžiaus susitarimą ir ES neutralaus poveikio klimatui tikslus.

Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į su jo portfeliu susijusius tikslus ir taikomus apribojimus, plėtojamas grynojo nulinio investavimo schemas, tinkamas priemonės ir klimato srities mokslo raidą, nustatė du tarpinius investicijoms į akcijas tikslus. Lietuvos bankas sieks, kad investicijų į akcijas WACI rodiklis iki 2025 m., palyginti su baziniais 2020 m., sumažėtų 30 proc. Be to, bus siekiama, kad iki 2025 m. investicijų į akcijas WACI rodiklis būtų 30 proc. mažesnis už lyginamojo (išsivysčiusių rinkų akcijų) indekso WACI rodiklį. Antrasis keliamas tikslas turėtų būti papildoma priemonė siekiant poveikio klimatui neutralizavimo, jam mažiau įtakos turi rizika, kad rodikliai gali atspindėti rinkos kainų ar finansinių duomenų pokyčius, o ne tikrus portfelio išmetamų ŠESD ypatybių pokyčius. 2022 m. pradėjus įgyvendinti tvarumo strategiją, investicijų į akcijas WACI rodiklis jau sumažėjo 48, o už lyginamąjį rodiklį jis geresnis 21 proc. Su klimatu susijusių rodiklių pokyčiai 2020–2023 m. pateikti 2 lentelėje. Šiuo metu svarstoma galimybė nustatyti tarpinius tikslus kitoms turto klasėms.

2 lentelė. Su klimatu susijusių rodiklių pokyčiai nuo 2020 iki 2023 m.
(skliaustuose nurodyti duomenų prieinamumo pokyčiai)

	Viešasis sektorius				Privatusis sektorius				
	vyriausybių ir viešojo sektoriaus institucijų obligacijos				iš viso	tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos	bendrovių obligacijos	turtu užtikrintos obligacijos	akcijos
	gamyba		vartojimas	vyriausybė					
	neįskaitant LULUCF	įskaitant LULUCF							
Portfelio dydis (mlrd. Eur)	24 %				128 %	27 %	190 %		135 %
WACI (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	-28 % (0 %)	-27 % (0 %)	4 % (0 %)	-8 % (0 %)	-39 % (7 %)	-65 % (17 %)	-49 % (-1 %)		-48 % (-1 %)
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	-7 % (0 %)	-6 % (0 %)	-5 % (0 %)	-2 % (0 %)	90 % (7 %)	-58 % (17 %)	110 % (-1 %)		42 % (-1 %)
Anglies dvideginio pėdsakas (CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	-28 % (0 %)	-27 % (0 %)	-27 % (0 %)	-24 % (0 %)	-20 % (7 %)	-67 % (17 %)	-33 % (-1 %)		-39 % (-1 %)
Anglies dvideginio intensyvumas (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	-28 % (0 %)	-27 % (0 %)	11 % (0 %)	-14 % (0 %)	-33 % (7 %)	-70 % (17 %)	-37 % (-1 %)		-24 % (-1 %)

IŠVADOS

Siekdama gerinti atskleidžiamos informacijos kokybę ir užtikrinti, kad ji būtų tinkama naudoti pagal paskirtį, Eurosistema reguliariai peržiūrės visus su klimatu susijusios informacijos atskleidimo aspektus. Reguliariai bus peržiūrimas pateikiamas išmetamų ŠESD lygis, į ataskaitas įtraukiami portfeliai, nurodomi rodikliai ir tikslai, taip pat duomenų kokybės ir prieinamumo klausimai.

Lietuvos bankas reguliariai peržiūrės su žalumu susijusių valdysenos metodiką ir strategijas. Taip pat bus siekiama labiau įtraukti su klimato kaita susijusias rizikas į rizikos valdymo procesą ir atskleidžiamą informaciją papildyti duomenimis, atspindinčiais šioje srityje daromą pažangą.

PRIEDAS

3 lentelė. 2022 m. su klimatu susiję rodikliai
(skaičius skliaustuose (%) rodo duomenų prieinamumą)

	Viešasis sektorius				Privatusis sektorius				
	vyriausybių ir viešojo sektoriaus institucijų obligacijos				iš viso	tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos	bendrovių obligacijos	turtu užtikrintos obligacijos	akcijos
	gamyba		vartojimas	vyriausybė					
	neįskaitant LULUCF	įskaitant LULUCF							
Portfelio dydis (mlrd. Eur)	2,4				1,4	0,4	0,7	0,0	0,3
WACI (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	249 (100 %)	229 (100 %)	18 (100 %)	258 (100 %)	62 (93 %)	1 (84 %)	94 (96 %)	2 (100 %)	105 (100 %)
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	620 848 (100 %)	568 821 (100 %)	677 503 (100 %)	86 852 (100 %)	39 099 (93 %)	5 (82 %)	24 664 (96 %)	11 (100 %)	14 418 (100 %)
Anglies dvideginio pėdsakas (CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	249 (100 %)	229 (100 %)	272 (100 %)	35 (100 %)	38 (93 %)	0 (82 %)	66 (96 %)	0 (100 %)	53 (100 %)
Anglies dvideginio intensyvumas (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	249 (100 %)	229 (100 %)	17 (100 %)	228 (100 %)	132 (93 %)	1 (82 %)	148 (96 %)	2 (100 %)	123 (100 %)
Žaliųjų obligacijų dalis	0,0 % (100 %)				4,1 % (100 %)	1,76 % (100 %)	5,6 % (100 %)		

4 lentelė. 2021 m. su klimatu susiję rodikliai
(skaičius skliaustuose (%) rodo duomenų prieinamumą)

	Viešasis sektorius				Privatusis sektorius				
	vyriausybių ir viešojo sektoriaus institucijų obligacijos				iš viso	tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos	bendrovių obligacijos	turtu užtikrintos obligacijos	akcijos
	gamyba		vartojimas	vyriausybė					
	neįskaitant LULUCF	įskaitant LULUCF							
Portfelio dydis (mlrd. Eur)	2,6				1,0	0,3	0,3	0,0	0,3
WACI (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	321 (100 %)	297 (100 %)	18 (100 %)	263 (100 %)	97 (82 %)	1 (55 %)	125 (89 %)	3 (100 %)	133 (100 %)
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	814 873 (100 %)	753 156 (100 %)	876 023 (100 %)	109 897 (100 %)	37 069 (82 %)	4 (55 %)	21 600 (89 %)	10 (100 %)	15 456 (100 %)
Anglies dvideginio pėdsakas (CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	321 (100 %)	297 (100 %)	345 (100 %)	43 (100 %)	47 (82 %)	0 (55 %)	83 (89 %)	0 (100 %)	47 (100 %)
Anglies dvideginio intensyvumas (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	321 (100 %)	297 (100 %)	17 (100 %)	245 (100 %)	152 (82 %)	1 (55 %)	177 (89 %)	3 (100 %)	134 (100 %)
Žaliųjų obligacijų dalis	0,6 % (100 %)				5,9 % (100 %)	6,2 % (100 %)	5,7 % (100 %)		

5 lentelė. 2020 m. su klimatu susiję rodikliai
(skaičius skliaustuose (%) rodo duomenų prieinamumą)

	Viešasis sektorius				Privatusis sektorius				
	vyriausybių ir viešojo sektoriaus institucijų obligacijos				iš viso	tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos	bendrovių obligacijos	turtu užtikrintos obligacijos	akcijos
	gamyba		vartojimas	vyriausybė					
	neįskaitant LULUCF	įskaitant LULUCF							
Portfelio dydis (mlrd. Eur)	2,4				0,9	0,3	0,3	0,0	0,2
WACI (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	345 (100 %)	313 (100 %)	17 (100 %)	284 (100 %)	100 (88 %)	1 (73 %)	144 (96 %)		153 (100 %)
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	776 163 (100 %)	705 057 (100 %)	835 578 (100 %)	103 345 (100 %)	32 331 (88 %)	6 (73 %)	22 771 (96 %)		9 554 (100 %)
Anglies dvideginio pėdsakas (CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	345 (100 %)	313 (100 %)	371 (100 %)	46 (100 %)	44 (88 %)	0 (73 %)	77 (96 %)		48 (100 %)
Anglies dvideginio intensyvumas (CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, BVP, vartojimo išlaidų arba vienam gyventojui, tonomis)	345 (100 %)	313 (100 %)	16 (100 %)	270 (100 %)	164 (88 %)	1 (73 %)	179 (96 %)		147 (94 %)
Žaliųjų obligacijų dalis	0,0 % (100 %)				2,3 % (100 %)	0,6 % (100 %)	4,08 % (100 %)		

6 lentelė. 2020–2023 m. su klimatu susiję rodikliai, pagrįsti 3 lygio ŠESD emisijomis (skaičius po kiekvienu rodikliu rodo duomenų prieinamumą)

	Metai	Iš viso	Tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos	Bendrovių obligacijos	Turtu užtikrintos obligacijos	Akcijos
WACI (3 lygio CO ₂ ekvivalentas 1 mln. Eur pajamų, tonomis)	2023	1 016 94 %	533 85 %	1 262 95 %	1 046 100 %	844 99 %
	2022	1 095 93 %	888 84 %	1 218 96 %	1 040 100 %	1 204 100 %
	2021	820 82 %	259 55 %	945 89 %	533 100 %	1 039 100 %
	2020	803 88 %	241 73 %	1 075 96 %		1 067 100 %
Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis (3 lygio CO ₂ ekvivalentas, tonomis)	2023	729 433 94 %	3 275 85 %	562 537 95 %	7 236 100 %	156 386 99 %
	2022	1 317 603 93 %	5 606 82 %	200 713 96 %	7 038 100 %	1 104 245 100 %
	2021	304 149 82 %	900 55 %	160 185 89 %	1 720 100 %	141 344 100 %
	2020	272 132 88 %	1 299 73 %	186 602 96 %		84 231 100 %
Anglies pėdsakas (3 lygio CO ₂ ekvivalentas investuotam 1 mln. Eur, tonomis)	2023	417 94 %	11 85 %	605 95 %	170 100 %	333 99 %
	2022	1 272 93 %	16 82 %	538 96 %	163 100 %	4 057 100 %
	2021	387 82 %	5 55 %	616 89 %	66 100 %	431 100 %
	2020	371 88 %	5 73 %	631 96 %		419 100 %
Anglies dvideginio intensyvumas (3 lygio CO ₂ 1 mln. Eur pajamų, tonomis)	2023	109 94 %	0 85 %	112 95 %	2 100 %	111 99 %
	2022	132 93 %	1 82 %	148 96 %	2 100 %	123 100 %
	2021	152 82 %	1 55 %	177 89 %	3 100 %	134 100 %
	2020	164 88 %	1 73 %	179 96 %		147 100 %

Atsakomybės apribojimas: 3 lygio ŠESD emisijos pateikiamos dedant geriausias pastangas, kad būtų užtikrintas saugumas šioje srityje. 3 lygio ŠESD emisijų duomenims vis dar būdingos reikšmingos kokybės problemos, kurias apriboja rodiklių patikimumą, todėl ateityje galimas esminis atskleidžiamos informacijos patikslinimas.

SU KLIMATU SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO METODAI

1. Vidutinis svertinis anglies dvideginio intensyvumas

$$WACI = \sum_n^i \left(\frac{\text{dabartinė investicijos vertė}_i}{\text{dabartinė portfelio vertė}} \right) \times \left(\frac{\text{emitenoto ŠESD emisijos}_i}{\text{emitenoto mln.Eur pajamų arba BVP, gyventojų skaičius, bendros vartojimo išlaidos}_i} \right).$$

2. Bendras išmetamo anglies dvideginio kiekis

$$TAE = \sum_n^i \left(\frac{\text{dabartinė investicijos vertė}_i}{EVIC \text{ arba BVP}_i} \times \text{emitenoto ŠESD emisijos}_i \right).$$

* Įmonės vertė, įskaitant pinigines lėšas.

3. Anglies pėdsakas

$$CF = \frac{\sum_n^i \left(\frac{\text{dabartinė investicijos vertė}_i}{EVIC \text{ arba BVP}_i} \right) \times \text{emitenoto ŠESD emisijos}_i}{\text{dabartinė portfelio vertė (mln.Eur)}}.$$

4. Anglies dvideginio intensyvumas

$$\frac{\sum_n^i \left(\frac{\text{dabartinė investicijos vertė}_i}{EVIC \text{ arba BVP}_i} \right) \times \text{emitenoto ŠESD emisijos}_i}{\sum_n^i \left(\frac{\text{dabartinė investicijos vertė}_i}{EVIC \text{ arba BVP}_i} \right) \times \frac{\text{emitenoto mln.Eur pajamų arba BVP, gyventojų skaičius, bendros vartojimo išlaidos}_i}{}}$$

5. Žaliųjų obligacijų dalis fiksuotųjų pajamų portfeluose pagal ICMA žaliųjų obligacijų principus

$$\frac{\sum \text{žaliosios obligacijos dabartinė investicijos vertė}}{\sum \text{visos obligacijos dabartinė investicijos vertė}}.$$

Išmetamų ŠESD paskirstymo metodų, norminimo veiksmų ir priskyrimo veiksmų suvestinė

Paskirstymas			
Emitento rūšis	Veiksny	Pastabos	Vienetas
Bendrovės	1, 2 ir 3 lygio ŠESD emisijos	Tiesioginės emisijos ir netiesioginės emisijos, susijusios su energijos suvartojimu. 3 lygio ŠESD emisijos yra visos netiesioginės emisijos (neįtrauktos į 2 lygį), kurios yra išmetamos ataskaitas teikiančios bendrovės vertės grandinėje, įskaitant tiek pirmines, tiek antrines emisijas.	
Tarptautinės organizacijos ir agentūros			
Viešasis sektorius	ŠESD emisijos iš gamybos	Šalies viduje, neperžengiant jos fizinių sienų, išmetamos ŠESD, įskaitant vidaus vartojimą ir eksportą. Ši sąvoka atitinka Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos patvirtintą teritorinį išmetamų ŠESD kiekio skaičiavimo metodą, taikomą metinei nacionalinei išmetamų ŠESD apskaitai. ŠESD emisijos iš gamybos pateikiamos tiek neįskaitant, tiek įskaitant LULUCF.	CO ₂ ekvivalentas tonomis
	ŠESD emisijos iš vartojimo	Su vidaus paklausa susijęs išmetamų ŠESD kiekis, atsižvelgiant į tarptautinę prekybą. Šis rodiklis leidžia susidaryti platesnį viešojo sektoriaus emitento išmetamų ŠESD apimčių vaizdą ir padeda spręsti anglies dioksido „nutekėjimo“ problemą, kuri kyla dėl gamybos perkėlimo iš šalių, kuriose prekės suvartojamos vėliau.	
	ŠESD emisijos iš valdžios sektoriaus	Centrinės valdžios institucijų tiesiogiai išmetamos ŠESD (pvz., pastatų, transporto priemonių) ir netiesiogiai išmetamos ŠESD (pvz., su energijos vartojimu susijęs išmetamų ŠESD kiekis, taip pat išlaidos, subsidijos ir investicijos).	

Norminimas			
Emitento rūšis	Veiksny	Pastabos	Vienetas
Bendrovės	Pajamos	Bendra pajamų, gautų pardavus su pagrindine veikla susijusias prekes ir paslaugas, suma. Komercinės pajamos taip pat gali būti vadinamos pardavimais arba apyvarta.	Mln. Eur
Tarptautinės organizacijos ir agentūros			
Viešasis sektorius	Gamyba: koreguotas pagal perkamosios galios paritetą (PGP) BVP	BVP yra visų gamintojų rezidentų sukurtos bendrosios pridėtinės vertės suma, sudėjus visus gaminių mokesčius ir atskaičius į gaminių vertę neįskaičiuotas subsidijas. PGP perskaičiavimo koeficientas – erdvinis kainų defliatorius ir valiutos keitiklis, panaikinant šalių kainų lygio skirtumų poveikį.	Mln. Eur
	Vartojimas: gyventojai	Bendras šalies gyventojų skaičius	Gyventojai
	Vyriausybė: galutinio vartojimo išlaidos	Valdžios sektoriaus galutinio vartojimo išlaidos (anksčiau – valdžios sektoriaus vartojimas) apima visas valdžios sektoriaus einamąsias išlaidas prekėms ir paslaugoms pirkti (įskaitant atlyginimus darbuotojams). Į jas taip pat įeina didžioji dalis išlaidų nacionalinei gynybai ir saugumui, tačiau neįeina vyriausybės karinės išlaidos, kurios priskiriamos valdžios sektoriaus kapitalo formavimui.	Mln. Eur

Priskyrimas			
Turto klasė	Veiksny	Pastabos	Vienetas
Viešojo sektoriaus obligacijos	Pagal perkamosios galios paritetą (PGP) koreguotas BVP	BVP yra visų gamintojų rezidentų sukurtos bendrosios pridėtinės vertės suma, sudėjus visus gaminio mokesčius ir atskaičius į gaminių vertę neįskaičiuotas subsidijas. PGP perskaičiavimo koeficientas – erdvinis kainų defliatorius ir valiutos keitiklis, panaikinant šalių kainų lygio skirtumų poveikį.	Mln. Eur
Akcijos	EVIC (įmonės vertė, įskaitant pinigines lėšas)	Paprastųjų akcijų rinkos kapitalizacijos finansinių metų pabaigoje, privilegijuotųjų akcijų rinkos kapitalizacijos finansinių metų pabaigoje, bendros skolos ir nekontrolinio akcijų paketo buhalterinių verčių suma.	
Tarptautinių organizacijų ir agentūrų obligacijos			
Bendrovių obligacijos			
Turtu užtikrintos obligacijos			